

Zwaartepunt

Bjorn Lichtenberg

Zwaartepunt

Novelle

BJORN IN SCHRUIFLAND

www.bjorninschrijfland.nl

Eerste proefdruk: juli 2024; tweede druk: september 2024; derde, herziene,
druk (deze uitgave): oktober 2024

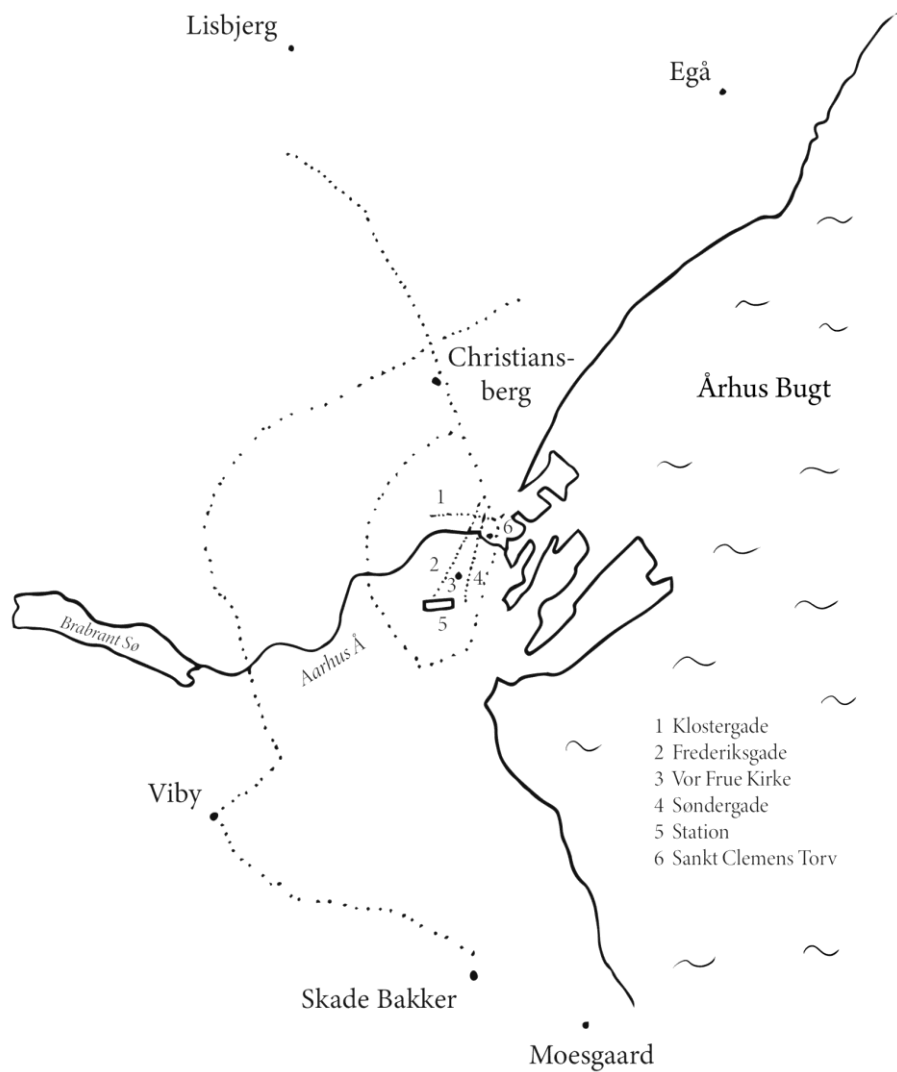
Illustratie omslag en kaart van Århus © Wout Damen 2024

www.bjorninschrijfland.nl | bjorn.r.lichtenberg@outlook.com

Proloog.....	7
1.....	13
2.....	23
3.....	33
4.....	37
5.....	45
6.....	51
7.....	61
Verantwoording en dankbetuiging	67

til vores dejlige Århus

Århus

Proloog

Het heeft geen zin om verder te aarzelen. Dit verhaal gaat over een jongen, die ik slechts één keer heb gezien, in een nachtclub in het centrum van Århus. Het is een excentrieke en verholen nachtclub. Ik kom er regelmatig, maar deze jongen had ik er nog niet eerder opgemerkt. Hij kwam binnen, om nog geen vijf minuten later weer te vertrekken. Maar in de korte tijd dat de jongen zich op de dansvloer begaf, overkwam hem iets heel merkwaardigs. Dat was duidelijk te zien. Die ogenblikken vormen de aanleiding voor het verslag dat ik alhier zal optekenen.

Ik zag de jongen direct toen hij door het lage deurtje de dansvloer betrad. Hij droeg donkere kleding, was rond de vijventwintig jaar oud, redelijk mager en van gemiddelde lengte. De jongen had een opvallende, weelderige bos zeer donker en steil haar, dat hij maar matig onder controle leek te hebben: de lokken bleven maar voor zijn ogen vallen, en hij streek die dan telkens, met een routineus gebaar, weer uit

zijn gezichtsveld. Al met al had hij een nogal ongemakkelijke verschijning.

Eenmaal op de dansvloer keek hij verwonderd en een beetje verlegen om zich heen; het leek alsof hij niet goed wist waar hij terecht was gekomen. Onze blikken kruisten elkaar en onwillekeurig lachte ik naar hem, in een poging hem op zijn gemak te stellen. Hij lachte niet terug.

Niet lang na ons oogcontact leek de jongen ergens door te worden bevangen. Van het een op het andere moment boog hij zijn rug in een griezelige hoek ver achterover; hij liet zijn armen hangen en richtte zijn blik op het plafond, hoewel ik betwijfel of zijn ogen op dat moment konden zien. Toen begonnen zijn schouders snel en in korte bewegingen van links naar rechts te schudden; zijn armen zwaaiden lichtjes heen en weer.

Deze toestand hield enkele ogenblikken aan. Niemand behalve ik merkte op wat er gebeurde, en ik kon niet anders dan stoppen met bewegen en de geestvervoering gadeslaan. Toen de jongen na een paar minuten weer rechtop ging staan en aldus uit zijn verlamming leek te ontwaken, verliet hij de dansvloer direct.

Wie goed oplet, ziet dat er in onze wereld aan de lopende band dingen gebeuren die wij niet helemaal begrijpen, en die ons daarom enigszins vreemd voorkomen. Een logische eerste ingeving in reactie op dat soort verschijnselen is het willen aanpassen van de

eigen overtuigingen, het willen verbreden van het eigen wereldbeeld, om al die dingen te kunnen bevatten en verklaren. Maar ikzelf heb op den duur geleerd dat bepaalde dingen nou eenmaal onverklaarbaar zijn; tegenwoordig merk ik die dingen wel op, maar besteed ik er niet teveel aandacht aan en ga ik algauw weer over tot de orde van de dag.

Ook het voorval in de discotheek – hoe opmerkelijk ook – zou ik uiteindelijk waarschijnlijk zijn vergeten, als zich, in de ogenblikken onmiddellijk na ons korte, maar tamelijk significante, oogcontact, in mij niet een ‘beeld’ van deze jongen was gaan vormen.

Dat ‘beeld’ maakte me twee dingen duidelijk. Ten eerste wist ik direct zeker, dat wat de jongen in deze nachtclub overkwam, hoewel misschien niet voor iedereen zichtbaar, voor hemzelf absoluut grensverleggend was, en enorme consequenties zou hebben – vanwege de relativiteit van alles om ons heen kan ik me veroorloven die nogal grootse termen, zonder al te veel reserves, in de mond te nemen. Het tweede wat het beeld me vertelde was het verhaal over de gebeurtenissen die de jongen die avond naar de nachtclub hadden geleid, en waarvan de geestvervoering waarin hij daar geraakte de apotheose was. Dat verhaal heeft iets ongrijpbaars; er zijn delen die ik niet kan bevatten. Het is daarom geen makkelijk verhaal om te vertellen; toch zal ik daartoe in wat volgt een poging wagen.

* * *

Laat me, voor ik begin, nog enkele laatste opmerkingen maken. Ik heb een instinct voor dit soort dingen; ik heb een radar in mij die mijn aandacht vestigt op gedrag van anderen dat ik van mezelf herken of dat ik, vanwege de verregerende reflecties waaraan ik mij in de jaren van mijn verleden heb gewijd, eenvoudig kan plaatsen. Zonder dat er meer voor nodig is dan enkele weinig opzienbarende observaties of een toevallige, gezamenlijke aanwezigheid in een bepaalde ruimte gedurende enkele ogenblikken, weet ik zulk gedrag intuïtief te duiden – dat wil zeggen, de kennis over de oorsprong van die bepaalde gedragingen komt als vanzelf tot mij. Precies dat overkwam mij die bewuste avond in de nachtclub, met de jongen met het wilde haar. De informatie over wat er aan dat voorval ten grondslag lag, drong zich ongevraagd, als een bizar automatisme en op nogal overrompelende wijze, als een enkel beeld dat plotseling mijn gedachten kwam binnenstormen, aan mij op. Het is een soort waarzeggerij – hoewel ik twijfel of dat begrip, gezien de ietwat dedaigneuze connotatie ervan, mijn vertoog niet slechts afzwakt.

Een dergelijk ‘beeld’ is nadrukkelijk geen vooroordeel. Een vooroordeel is erop gericht de wereld te versimpelen; het beeld dat zich op de betreffende momenten in mij vormt is verrijkend en maakt de wereld complexer, op dezelfde manier als hoe van iedereen

op straat zonder meer de gedachten te kunnen lezen de wereld complexer zou maken.

Wanneer zoiets gebeurt, voel ik doorgaans de sterke overtuiging dat het verhaal dat dan tot mij komt, de informatie over het waargenomen gedrag, correct is. Toch kan ik er niet omheen dat dat verhaal in feite niet meer is dan een bedenksel van mijn intuïtie. Om die reden houd ik de kennis, die ik via deze weg heb opgedaan over de meest willekeurige mensen die mijn pad hebben gekruist, meestal voor me: niemand zou aan die kennis veel geloof hechten, en als ze dat wel deden, dan zouden ze er naar alle waarschijnlijkheid niet veel aan hebben.

Maar het verhaal over de merkwaardige trance van de jongen in de nachtclub wil ik op schrift stellen, ten dele omdat dat verhaal zo helder, zo gedetailleerd, was dat ik er nog enkele dagen door was bevangen, maar vooral omdat het verhaal doorspekt is met bepaalde geheimzinnige verschijnselen, die misschien zus, misschien zo, maar in elk geval gebruikmakend van tamelijk buitenissige redeneringen, moeten worden verklaard.

Dat laatste maakt het lastig om van wal te steken: beginnen met een verhaal betekent een perspectief kiezen, een positie innemen ten overstaan van het gebeurde. En dat is onmogelijk wanneer je het verhaal dat je op het punt staat te vertellen niet helemaal begrijpt, wanneer het verhaal de vraag opwerpt wat de grootste eenheid van macht is waar de mens mee

te kampen heeft – het menselijk brein, bijvoorbeeld, of het universum –, wanneer het, voor al het andere, een verhaal betreft dat je doet beseffen dat er bepaalde krachten bestaan waarvan wij niets afweten, die wij misschien niet kunnen waarnemen maar waarvan wij wel bepaalde uitwerkingen kunnen voelen.

Maar misschien is een volmaakt begrip van een verhaal wel niet nodig om het te vertellen, hoeft men daarvoor de stromingen die de feiten met elkaar verbinden niet te kunnen duiden en is het in beginsel niet noodzakelijk een interpretatie van het gebeurde te geven. Laat me dus proberen het verhaal in volmaakt chronologische volgorde op te schrijven, en me uitsluitend van de feiten te bedienen, die het 'beeld' me heeft ingegeven. Hoewel ik misschien niet kan voorkomen dat ik hier en daar onverhoopt, ondanks mijn onbegrip, een zekere waarde, een conclusie of betekenis, voortkomend uit mijn eigen overtuigingen, aan de voorvallen toeken, staat, als ik maar begin te vertellen, hoe dan ook het verhaal op papier, en kan de lezer er een eigen opvatting aan verbinden.

Altijd als ik op deze manier een persoon weet te 'lezen', voel ik een vreemdsoortige, en vooralsnog schijnbaar altijd eenzijdige, geestverwantschap met de betreffende persoon, en dat gevoel was in dit geval zo sterk dat ik de jongen achternaging toen hij de club verliet. Helaas was hij al direct uit het zicht verdwenen toen ik buiten kwam. Laat me deze jongen Aira noemen, want ik ben er zeker van dat hij zo heet.

Buiten was het aardedonker en de regen klaterde in dikke druppels tegen het raam en tegen het dak. Aira had al sinds uren doodstil voor het wijd open venster gezeten; gedurende die tijd was hij drijfnat geworden en had zich onder zijn stoel een klein plasje water gevormd.

In het monotone geraas van de regen had Aira een ritme ontwaard en in datzelfde ritme cirkelde hij met zijn duim over de wreef van zijn voet. Slechts door de bewegingen van zijn hand bleef de tijd verstrijken, en die bewegingen maakten dat Aira's gedachten in een eindeloze reeks herhalingen aan hem voorbijtrokken. Af en toe ging er in het gebouw tegenover het zijne een licht aan, waarna iemand zich in silhouet aan hem toonde, of ging er juist een licht uit, of werden er gordijnen voor de ramen dichtgetrokken. Niemand had Aira kunnen zien zitten: hij had zich in het duister gehuld. Zijn ogen starden in de nacht, maar zij namen niets waar.

Plotseling stond Aira van zijn stoel op, nam zijn sleutel en zijn portemonnee uit het kleine bakje naast de voordeur en liep de tl-verlichte trappen af naar buiten. Hij was te koud gekleed, maar Aira gaf geen kik. Hij zette zijn fiets vast aan de reling van de brug van Sankt Clemens Torv en liep een stukje door de Søndergade in zuidelijke richting. Er was geen mens op straat en de straatlantaarns verspreidden een spaarzaam, spookachtig schijnsel. Vanuit een doorgangetje vlak voor de Vor Frue Kirke scheen een uitnodigend, geeloranje licht naar beneden op de kinderkopjes. Een man liep Aira tegemoet en sloeg het steegje in toen Aira op ongeveer tweehonderd meter genaderd was. Ook Aira liep het gangetje in.

In de almaar aanhoudende regen stonden een stuk of vijf mensen voor Aira in een rij. Het was wat drukker dan normaal. Verderop in het gangetje zag hij de bron van het licht: het neonbord in de vorm van een liggende ovaal met een tentakel eronder, waaruit verscheidene andere aftakkingen ontsproten. Het was het symbool van de I Tjing. Onder het bord bevond zich een smalle tafel die de hele breedte van het steegje besloeg – dat was ongeveer zestig centimeter; de mensen die de rij verlieten konden de wachtenden nauwelijks passeren. Achter het tafeltje stond een vrouw, met een nauwsluitend mantelpakje aan en een klein zwart strikje dat haast vastgeprikt leek te zitten op haar spitse kin. Haar ogen waren toegeknepen; haar lippen opeengeklemd. Ze stelde enkele vragen

aan de persoon aan de andere kant van het tafeltje; die persoon kon Aira niet zien.

Aira ademde diep in en uit. Hij had deze plek ontdekt toen hij nog in Odense woonde, waar hij als onderdeel van zijn eindwerkstuk onderzoek deed naar Groenlandse literatuur, en hij naar Århus moest om een boek te lenen van de universiteitsbibliotheek. Toen hij vanuit de bibliotheek op weg was naar het station om de trein terug naar Odense te nemen, waren plotseling de straatlantaarns uitgegaan. Dat kwam vermoedelijk door een stroomstoring: ook in enkele omringende huizen had Aira peertjes aan de plafonds zien uitknippen. Zonder ook maar enigszins spiritueel te zijn aangelegd, of zonder zich ooit ook maar op een of andere manier te hebben beziggehouden met het bovenmenselijke, had Aira het gevoel gehad dat hem een teken werd gegeven, dat deze plotselinge stroomstoring moest worden opgevat als een teken dat een bepaald ominieuze gebeurtenis voorspelde. En inderdaad kwam de duisternis niet alleen: van het een op het andere moment begon het te regenen. De druppels waren zo zwaar dat zij ongemoeid door de wind loodrecht op de straatstenen kletterden. Hij had willen schuilen, maar Aira had de stad net getroffen op het dode punt tussen het sluiten van de winkels en cafés en het openen van de bars en restaurants en er was niets open. Na enkele seconden zag Aira echter hoe een eindje verderop een gelig licht in een hoek van vijfenveertig graden op de straatstenen

naar beneden scheen, en zonder veel twijfel ging hij erop af.

Aira had zich aangesloten bij de rij wachtenden, had de instructies tot zich genomen, een vraag geformuleerd en het orakel geraadpleegd. Het onverwachte soelaas dat het orakel hem bood bevroeg hij niet; hij nam wat hij direct beoordeelde als een gift van het universum slechts in dankbaarheid aan. In de maanden die volgden begon hij het orakel zo nu en dan te bezoeken. Aanvankelijk deed hij dat vanuit Odense, en iets minder dan een jaar nadien, toen hij naar Århus was verhuisd om aldaar aan de universiteit zijn literatuurwetenschappelijk onderzoek voort te zetten, vanuit zijn appartement in de Klostergade. Het was in die periode dat zijn fascinatie voor de I Tjing werd aangewakkerd en hij de vele exemplaren ervan die hij later zou bezitten begon te verzamelen.

Het onderzoek en het verhuizen naar een nieuwe stad hadden een verregaande vereenzaming in gang gezet. Toen Aira nog in Odense studeerde had hij het beste gedijd in zo groot en zo bont mogelijke gezelschappen. Het had hem dus verrast hoezeer de eenzaamheid die hem in Århus omsloot hem beviel. Het was een ontwikkeling die hem aanvankelijk vagelijk zorgen baarde, maar die hem, in het begin althans, ook niet bepaald ongelukkig maakte, en die hij daarom niet had getracht tegen te houden. In de eerste maanden dat hij in Århus woonde was hij een paar keer naar Odense teruggekeerd om zijn

studievrienden op te zoeken, maar hij voelde zich in hun gezelschap steeds zelfbewuster en ongemakkelijker. Liever sloot hij zich op in zijn donkere kamer en liet hij zich dagen achtereen weken in het comfort van het alleen zijn.

Al met al vervreemdde hij zichzelf steeds verder van de maatschappij en van de mensen om hem heen, en na niet al te lange tijd begon hij zich met regelmaat angstig en neerslachtig te voelen. Omdat hij er niet de persoon naar was om zich als volslagen buitenstaander bij al bestaande gezelschappen aan te sluiten, zag hij zich gedwongen om dan maar te proberen zijn eenzaamheid te omarmen, en om manieren te vinden om te leren omgaan met de ogenblikken van somberheid en onzekerheid, die zich af en toe, maar toch vaker dan gewenst, aandienden. Zodoende was het bezoeken van het orakel, en het voorleggen van de verschillende gevolgen en aspecten van zijn almaar toenemende sociale isolement, als vanzelf bijna dagelijkse kost geworden.

Maar het had niet lang geduurd voor Aira erachter kwam dat het orakel er alleen was als het donker was, en het regende dat het goot. Het was vreemd: bij daglicht was er niets van het orakel te zien. Zelfs het stenen plakkaat aan de linker muur van het steegje, waarin de instructies voor het raadplegen van het orakel gebeiteld waren, liet nooit ook maar het kleinste spoor achter. Aira kreeg de rillingen van het mysterieuze wel-en-niet-bestaan van het orakel, maar

besteedde toch vooral aandacht aan de praktische aspecten ervan: hij hield nauwlettend het weerbericht in de gaten, zorgde dat hij geen verplichtingen had op de avonden en in de nachten dat het misschien zou regenen, en spaarde systematisch alle vragen die hij had op tot hij ze bij de eerstvolgende mogelijkheid aan het orakel zou kunnen stellen.

Aira aanbad de regen. Bij de hevigste regenbuien gaf hij er de voorkeur aan zich door- en doornat te laten regenen terwijl hij in een t-shirt en een korte broek op de glinsterende straatstenen van de Rosensgade stond. Vandaag echter was hij gehypnotiseerd geraakt door het luide tikken van de druppels op het dak en was hij in gedachten verzonken vanuit het open raam naar de regen blijven staren. Hij had geweten dat hij geen haast zou hoeven maken met het bezoeken van het orakel en dat hij zo lang hij wilde kon blijven zitten. De buien zouden de hele nacht aanhouden.

Maar op een gegeven moment was hij toch, schijnbaar zonder aanwijsbare aanleiding, uit zijn verdoving ontwaakt en had hij zich zonder tijd te verspillen, maar ook zonder zich te haasten, naar de Søndergade begeven. En nu stond Aira daar, in de rij, tussen de andere verloren, doorweekte zielen van Århus. Aira dacht over hen als zijn lotgenoten, en hij ging ervan uit dat zij op gelijksoortige wijze over het bestaan van het orakel hadden geleerd. Maar feitelijk wist hij niets over hen. Iets in Aira had voorvoeld dat

zij niet op een gesprek zaten te wachten, zoals hijzelf ook niet op een gesprek zat te wachten. Zij waren hier voor het orakel en niet voor elkaar; zoveel was kristalhelder.

Zijn oog viel op het plakkaat aan de muur. Hij kende de procedure van begin tot eind, maar toch liet hij gedachteloos zijn blik over de tekst glijden:

I Tjing-lezingen: op welke vraag zoekt U een antwoord?

Het oude Chinese orakelboek I Tjing, ook wel het Boek der Veranderingen genoemd, helpt U in alle eerlijkheid verder bij het beantwoorden van al Uw vragen – met als enige voorwaarde dat U Uw vraag in volledige oprechtheid en concentratie aan het orakel stelt.

U kunt hier het orakel raadplegen.

Het is van essentieel belang om Uw vraag zo helder mogelijk te formuleren. Het orakel kan niet adviseren indien Uw vraag in zeer gecompliceerde of dubbelzinnige bewoordingen is gesteld. U hoeft Uw vraag niet op te schrijven. U hoeft alleen maar aan de vraag te denken; aan de vraag, en aan niets anders.

Terwijl U aan Uw vraag denkt, werpt U zes keer met een drietal munten. Elke munt toont na elke worp kop ofwel munt. Bij elke combinatie van koppen en munten hoort een doorlopende of een onderbroken lijn. Op de uitkomsten van de worpen hoeft U geen acht te slaan: terwijl U werpt, bouwen wij op basis van de uitkomsten, van onder naar boven, een hexagram op,

dat bestaat uit zes lijnen, die, dus, ofwel doorlopend ofwel onderbroken zijn.

Er zijn vierenzestig mogelijke hexagrammen. Na de zes worpen maken wij het getal van het door U geworpen hexagram kenbaar. Indien gewenst kunnen wij U bij het hexagram een toelichting geven.

Weest U erop bedacht dat wij U nooit een direct antwoord zullen geven op Uw vraag. Wij kunnen U algemene informatie verschaffen over het hexagram dat door U is geworpen, maar het interpreteren van de kenmerken van het hexagram is uitsluitend aan Uzelf.

Het raadplegen van het orakel is kosteloos. Er is immers nooit een reden geweest om aan het verspreiden van de zeer omvangrijke kennis van de I Tjing beperkingen op te leggen.

Er was voor hem een gat in de rij ontstaan. Aira merkte het op en haastte zich naar voren. Met iets dat het midden hield tussen verlegenheid en achteloosheid groette hij de vrouw met de spitse kin. Zij lachte zuinigjes, maar niet onvriendelijk, terwijl zij de muntjes een voor een schoonpoetste met een koperdoek, en deze in een klein, met fluweel ingelegd granieten doosje stopte. Zij schudde het doosje even zachtjes heen en weer en legde de munten daarna eerbiedig in Aira's opgehouden handpalm.

Aira begon de munten te werpen. Na elke worp tekende de vrouw met een lange ganzenveer één

lange lijn, of twee korte lijntjes naast elkaar, op een crèmekleurig vouwpapiertje. Na de zesde worp noemde zij in een zwierig handschrift een getal en met vlotte bewegingen een Chinees karakter naast het hexagram. 'Hexagram zesendertig; Verduistering van het Licht; de onderste drie lijnen vertegenwoordigen het Vuur, de bovenste drie de Aarde.' Ze overhandigde Aira het papiertje. 'Wenst u een nadere toelichting op het hexagram?'

Aira weigerde – hij had verschillende vertalingen van de I Tjing thuis, die hij door de jaren heen had aangeschaft in antiquariaten zoals Åbenhus en het Kælderantikvariat of die hij had gevonden in de antieke ebbenhouten kasten bij het Antikvariat Ahorn, waarvan de deurtjes luid piepend opengingen en zeer stoffige, splinterige houten planken lieten zien. Hij zou die exemplaren, zoals altijd, verder wel raadplegen om een antwoord op zijn vraag af te leiden. Met een haast onzichtbare knik van zijn hoofd bedankte hij de vrouw en wurmde zich langs de andere wachtenden het steegje uit.

Hij vouwde het papiertje snel in vieren en borg het op onder zijn jas. Het regende nog steeds.

Thuis prikte Aira het vouwpapiertje aan het kurkbord boven zijn mahoniehouten secretaire. Hij zette de notarislamp aan en het groene schijnsel maakte de contouren van zijn slaapkamer zichtbaar.

Hij hield het het liefst zo donker mogelijk in zijn appartement: de meubels, die afkomstig waren uit tweedehands- en antiekwinkels, waren goeddeels uit donker hout vervaardigd, en hij hield de zware groenfluwelen gordijnen, die er al hadden gehangen toen hij het appartement betrok en die de toon hadden gezet voor de verdere inrichting van de ruimtes, het grootste gedeelte van de dag gesloten. Hij had enkele hедера's waarvan hij de lange stengels om de bedrading van de schemerlampen aan het plafond had gewikkeld, en die goed konden toeven ondanks het gebrek aan licht – zij waren de duisternis volkomen natuurlijk gaan vinden, net als Aira zelf. Gedurende de wintermaanden was Århus een grauwe, donkere stad, en Aira kon zich het best aan zijn onderzoek wijden als hij zich dagen achtereen in het donker opsloot. Hij

zat dan te werken bij het schaarse licht van de notarislamp en van enkele huishoudkaarsen die hij op verschillende plekken in koperen kandelaars door het appartement had gezet. Aira liet zich altijd graag hypnotiseren door het schijnsel van de kaarsen dat haastig danste op de stapels boeken en paperassen waarmee de vloer van het appartement was bezaaid. Dergelijke omstandigheden gaven hem de indruk dat hij niet zomaar onderzoek deed, maar dat hij bepaalde mysteries aan het oplossen was. En het waren ook die omstandigheden die Aira het allerbest vond passen bij de mystiek van het Oosters occultisme waar hij zich mee bezighield als hij de *I Tjing* raadpleegde.

Hij stak wierook aan en nam uit zijn boekenkast, een beetje willekeurig, de *I Tjing voor de eenentwintigste eeuw*, de versie van Han Boering. Hij opende het boek bij het zesendertigste hexagram en las de tekst van het Commentaar van Confucius.

Helderheid gaat midden in de aarde; de Verduistering van het Licht. Innerlijk is het patroon helder, en aan de buitenkant zacht en volzaam. Opgesloten in grote moeilijkheden; zo was koning Wen. Voordeel door standvastigheid in nood; hij verduistert zijn helderheid, moeilijkheden in zijn huis, maar in staat zijn wil correct te houden; zo was graaf Chi.

Terwijl hij de rest van het lemma las, bleef hij zich concentreren op de vraag die hij eerder aan het orakel

had gesteld. Het orakel had hem het zesendertigste hexagram als antwoord gegeven. Het was een omvangrijk en ingewikkeld lemma; Aira begon alle informatie die volgens hem betrekking had op zijn vraag woord voor woord in zijn schrift over te schrijven.

Op de antieke tafelklok op de vensterbank zag hij dat het inmiddels al ver na middernacht was, maar Aira voelde geen slaap. Het raadplegen van het Boek der Veranderingen gaf hem altijd een adrenalinekick, alsof hij een onomstotelijke waarheid op het spoor was. Hij nam het raadplegen van het orakel dan ook uiterst serieus, en wat het hem vertelde ging hem na aan het hart.

De informatie gaf hem zelden een eenduidig antwoord op zijn vraag, maar dat stelde Aira nooit ook maar enigszins teleur. Inmiddels was hij redelijk bekwaam in het lezen van de I Tjing-teksten en het interpreteren ervan in het licht van de voorhanden zijnde kwestie, maar dat had oefening gevergd: oefening in fantasie, in flexibiliteit van het interpreteren, in het redeneren boven het concrete. Immers was het antwoord van het orakel soms maar moeilijk met de vraag in verband te brengen en was het nodig abstract te kunnen denken om aan een zin een misschien niet zo voor de hand liggende, maar toch passende betekenis toe te kennen.

Aira had zich ook moeten aanleren om de teksten uit het boek in opperste concentratie te lezen. Als hij

zich even liet afleiden, dan lukte het hem niet elk woord en elke letter te bezien in verhouding tot zijn vraag en dan kon hij alleen tot een maar zeer gebrek-kig antwoord komen. Het oordeel van het orakel sprak zichzelf nooit tegen, en bij Aira bleef zonder uitzondering het gevoel hangen dat het boek hem in de richting had gewezen van de enige juiste manier om over het vraagstuk na te denken. Een dergelijk duwtje in de rug was, op de avonden dat Aira zich voor het open raam of op straat liet natregelen, het enige dat hem van zijn malende gedachten verlich-ting kon geven.

Toen hij het hele lemma van het zesendertigste hexagram had doorgenomen, las hij zijn aantekenin-gen nog eens over. Hij probeerde niet tot conclusies te komen, maar de aantekeningen maakten bij elkaar veel duidelijk. Het was al half drie geweest. Hij sloeg het boek dicht, legde het naast zijn kussen in bed en viel met zijn hand op de kaft in slaap.

Enkele uren later werd Aira wakker. Vlak bij het plafond waren de gordijnen net niet helemaal geslo-ten en er scheen een weke straal licht naar binnen. Hij gluurde tussen de gordijnen door naar buiten. Het re-gende zachtjes en de zon scheen afwisselend tussen het lichtgrijze wolkendek door. Het hem welbekende straatbeeld van de Kloostergade trok, meer dan nor-maal, zijn aandacht: er was iets ongewoons in de ma-nier waarop de mensen over de stoepen liepen, zich

naar elkaar toe bogen. Het was duidelijk dat de wereld van iets was doordrongen.

Het liefst kwam Aira zo min mogelijk buiten als het niet donker was. Op straat probeerde hij blikken te vermijden en keek hij schichtig om zich heen. Enkele jaren geleden had hij nog met een zelfverzekerde tred en in modieuze kleding door de straten van Odense gelopen, zonder bang te zijn om contact met mensen te leggen of anderen complimenten te geven over hun kleding of accessoires, en zonder zich te schamen voor zijn wonderlijke, ietwat onhandelbare bos pikzwart, steil haar, dat in dit land zo uit de toon viel en dat hij destijds droeg als een statement, als onderdeel van zijn stijl. In het licht van de dag en tussen de overwegend blond-beige dracht van de Scandinaviërs viel Aira op, en dat had hij nooit erg gevonden.

Maar de jaren in Århus hadden hem weinig goed gedaan. Niet lang na zijn verhuizing had hij de motivatie om nieuwe kleding te kopen volledig verloren, en was hij minder aandacht aan zijn hygiëne gaan besteden. Hij ging nu alleen nog maar in afgedragen, donkere kleding en met een ingetogen, voorovergebogen houding over straat. Dat hij opviel, was inmiddels meer een vloek dan een zegen.

Maar Aira was gevoelig voor de roep van mysterie; om precies te zijn, hij voelde zich aangetrokken tot de onbestemde wonderen waarvan het raadselachtige er niet al te dik bovenop lag; de enigma's waarbij

aanvankelijk niet duidelijk is wat er niet strookt met de normale loop der dingen. En zoiets ondefinieerbaars lag er vandaag besloten in de sfeer op straat. Aira raapte al zijn moed bijeen en ging naar buiten. Hij had een grote, zwarte capuchon op zijn hoofd, om de verwijtende en spottende blikken van de mensen die hem passeerden zo goed en kwaad als het ging te ontwijken.

Aira merkte op dat de wereld gonsde van bepaalde geruchten, die hoe langer hoe meer vorm kregen. De mensen praatten over een afgebrande boerderij in het dorpje Egå, net buiten Århus. De flarden informatie over het gebeurde bereikten hem zonder dat hij er een vinger naar behoefde uit te steken; het was het onderwerp van de dag. De mensen die hem over de glanzende kinderkopjes passeerden praatten opgewonden en hevig gebarend naar elkaar over de ontstellende feiten, en fluisterden zoemend over de roddels die in een dergelijk ontluisterend geval noodzakelijkerwijs het daglicht komen te zien. Aira liep langs boekwinkels en nam gedeeltes van de krantenkoppen in zich op:

Vrijdagavond brand in Egå – het grootste ...

... staat voor een raadsel

Dorp boven Århus in diepe rouw om ...

Wat Aira aldus leerde was het volgende: de avond ervoor, rond elf uur, toen het gezin dat de boerderij in Egå bewoonde de woonkamer opruimde, de laatste vaat afwaste, de kaarsen uitblies en de monden spoelde, was er plotseling een brand ontstaan, die zich al vanaf het allereerste begin op geen enkele manier had laten temmen. Uiteraard was onmiddellijk de brandweer ingelicht, die vanuit de kazerne in Lisbjerg na iets langer dan vijftien minuten ter plaatse was. De brandweerlieden hadden de boerderij in lichterlaaie aangetroffen, en zij togen meteen aan het werk, hoewel zij in hun hart voorvoelden dat er niets van de boerderij zou overblijven.

Zij zouden gelijk krijgen. Het vuur was blijven branden en het water dat de brandweerlieden er met man en macht overeen goten, had een luid gesis te weeggebracht, waarna de vlammen zich even hadden gedeisd, om na enkele seconden weer met een oorverdovend gebrul de lucht in te schieten. Het was een brand van bovennatuurlijke proporties.

Onder invloed van de puntige gele vlammen, die helemaal tot de wolken leken te reiken, werden de brandweerlieden overmeesterd door een ongeken- de hysterie, en zij waren begonnen onder het slaken van luide, atonale kreten de aarde, die in grote hopen om de boerderij heen lag, met handenvol tegelijk op het vuur te gooien. Zij verdrongen elkaar in de mast aan het einde van de ladder die boven het vuur was

gehangen en klommen deze op en af met grote kluiten aarde in emmers, in hun mond en onder hun armen.

Toen deze geruchten hem bereikten, kon Aira zich niet aan de indruk onttrekken dat daarin een raadselachtige overeenkomst lag met het zesender-tigste hexagram, dat hij de avond ervoor had ontvangen bij het orakel: dat hexagram bestond uit het trigram voor Aarde, boven het trigram voor Vuur. Aira leerde dat de aarde het vuur beter had weten te beteugelen dan al het water, alsof de zwarte substantie was doordrongen van verduisterende eigenschappen. Maar telkens hadden de vlammen zich aan het vocht uit de aarde weten te onttrekken, en pas toen de boerderij, bij het aanbreken van de dag, volledig door het vuur was verzwolgen, toonden de vlammen in, om uiteindelijk helemaal te verdwijnen en een grote, zwartgrijze, smeulende massa te laten zien. De brandweerlieden hadden zich tegen die tijd, overmand door vermoeidheid en koorts, ter aarde geworpen, en zij lagen nu bewusteloos, als verslagen, slappe poppen, om de boerderij, half op en onder elkaar.

De zon kwam ondertussen doodgemoedereerd op, zoals altijd, en kleurde het wolkendek feloranje, dezelfde kleur als die de vlammen hadden gehad. De zonsopkomst was deze ochtend adembenemend, en de omwonenden hadden elkaar daar onder andere omstandigheden waarschijnlijk vol bewondering op gewezen. Maar op deze ochtend ontwaakte iedereen

met een uitgesproken katerig gevoel. Gedurende de nacht had het nieuws van de brand zich snel verspreid, en een onverklaarbaar voorgevoel had bij iedereen alle hoop op een goede afloop meteen doen vervliegen.

De boerderij was onherkenbaar verwoest. Er werden vier lijken aangetroffen, een van een man, een van een vrouw en twee kinderen, een jongen en een meisje. Zij werden uiteraard spoedig geïdentificeerd als de voormalige bewoners van het huis. Hun lichamen waren van top tot teen verkoold; het enige dat de brand had doorstaan waren de trouwringen van de man en de vrouw, die zich glanzend lieten zien tussen de trieste hopen as.

Het mysterie van de brand werd nog vergroot doordat het de forensisch onderzoekers van de politie en de brandweer niet lukte om de oorsprong van de brand te identificeren. Het was met alle logica in strijd, maar men kon niet anders dan concluderen dat het vuur zich niet vanuit een enkel punt had verspreid, maar dat die overal tegelijk was begonnen, en dat de vlammen meteen van een ongekende hevigheid waren geweest, waar niemand tegen zou zijn opgewassen.

Toen de inwoners van Egå in de loop van de ochtend de uitkomsten van het onderzoek ter ore kwamen, werden zij vervuld door ontsteltenis over de paniek en de schrik die de bewoners van de boerderij moeten hebben gevoeld toen zij zagen dat zij direct

al aan alle kanten omsingeld waren door het felle schijnsel van het vuur. Het jonge gezin had de vlammen om zich heen zien oprijzen, en moet zich met een van angst vervuld hart hebben gerealiseerd dat zij geen schijn van kans had om aan de verstikkingsdood te ontsnappen.

Het hele dorp Egå was in de daaropvolgende dagen volkomen uitgestorven; alle bewoners hadden zich in een diepe rouw gehuld. De slachtoffers werden in besloten kring begraven. Wel werd er een stille tocht gehouden tussen Egå en Risskov, en een publieke dienst om niet alleen stil te staan bij het grote verlies dat het dorp had geleden – de bewoners van de boerderij, ook de kinderen, waren gerespecteerde en actieve leden van de lokale gemeenschap geweest – maar ook om ruimte te geven aan de grote verwarring en angst die zich van iedereen meester maakte. Want als een brand zomaar, zonder enige aanleiding, kon ontstaan, waarom zou dat dan niet ook bij mij kunnen gebeuren? Men begon koortsachtig voorzorgsmaatregelen te treffen, ook al wist men dat de brand aan de Mosevej niets met onvoorzichtigheid van doen had gehad. Een soortgelijke brand vond hoe dan ook niet opnieuw plaats.

Thuis liet Aira nogmaals zijn gedachten gaan over hexagram zesendertig. Hij kon er niet onderuit dat dat hexagram, waarvan de onderste lijnen het Vuur, en de bovenste de Aarde vertegenwoordigen, een wel erg voor de hand liggend verband suggereerde met de brand op de boerderij, waarbij aarde was gebruikt om het vuur onder controle te krijgen. Aira nam zonder meer aan dat de overeenkomsten tussen het hexagram en het voorval in Egå inderdaad niet aan het toeval konden worden toegeschreven, maar dat er met opzet een verband was georkestreerd dat hij in hoogsteigen persoon nader zou moeten onderzoeken.

Maar al snel zag Aira zich geconfronteerd met de vraag waarom een dergelijk verband zou moeten bestaan, en wat er het nut van was. Hij ging achter zijn secretaire zitten met zijn hoofd in zijn handen en dacht diep na. Na een tijdje kwam hij weer overeind. Het antwoord op die vraag was tweeledig. Ten eerste was de brand volgens de kranten en de geruchten bovennatuurlijk geweest zowel in aard als in omvang,

dus was er geen reden dat de onverklaarbaarheid van het gebeurde niet ook een aan het oog van de menigte onttrokken vertakking zou kunnen hebben – een vertakking, welteverstaan, die doordrong in het meest verholten hoekje van Aira's persoonlijke leven. Ten tweede was de vraag naar het doel, het nut van het verband precies de vraag die Aira moest zien te beantwoorden. Dit verband was hem in de schoot geworpen en hij beschouwde het nu als zijn nobele taak de oorsprong ervan bloot te leggen.

Aira stelde zichzelf bijzonder tevreden met de slotsom dat niet alleen het ongrijpbare van het universum blijkbaar was doorgedrongen in zijn eigen leven maar dat, andersom geredeneerd, ook zijn allerpersoonlijkste overwegingen nu in verband konden worden gebracht met de grootse gebeurtenissen die het leven op deze aarde kenmerken. Zonder er al te veel over na te denken beschouwde Aira deze overbrugging dus als een onregelmatigheid in het universum, een uitschieter van de voorzienigheid die het heelal beheerste, die een betekenis aan zijn privéleven toekende die hij er nooit zelf aan had durven toeschrijven.

Met een groot genoegen en met kloppend hart keerde Aira nog eens terug naar het lemma over het zesendertigste hexagram in het Boek der Veranderingen. Zijn – tamelijk megalomane – vermoeden dat zijn leven in verbinding stond met de schokgolven van het heelal, werd bevestigd toen zijn oog viel op

een zin die hij de vorige avond niet had gelezen. Dat was vreemd – hij had gisteravond toch veel in het werk gesteld om alle informatie in het lemma, van begin tot eind, zo goed mogelijk tot zich te nemen. Nu werd hij dus tot de conclusie gedwongen dat ook dit specifieke exemplaar van het orakelboek een speelbal van de voorzienigheid was geworden. De zin die er stond luidde als volgt:

Het hexagram ‘De Verduistering van het Licht’ kan verband houden met een zeker zwaartepunt van een bepaalde significantie.

De tekst was net zo algemeen geformuleerd en open voor interpretatie als vrijwel alle andere teksten in het Boek der Veranderingen, maar deze zin bleef in Aira's hoofd nagalmen, juist omdat die er eerder niet had gestaan. Met de opwinding van iemand die een grote verantwoordelijkheid het hoofd moet bieden, bedacht Aira zich dat het zwaartepunt waar in deze tekst op werd geduid waarschijnlijk het zwaartepunt was van een entiteit met een zekere reikwijdte en omvang, waarvan de brand in Egå een van de hoekpunten was. Als vanzelf nam hij aan dat die entiteit een driehoek moest zijn – dat was namelijk waarmee hij de term ‘zwaartepunt’ automatisch in verband bracht. Natuurlijk kan een enkel punt ook een zwaartepunt hebben – dan valt dat punt met het zwaartepunt samen – maar Aira verkoos te concluderen dat dat

gezien de formulering in het Boek niet waarschijnlijk was. Hij redeneerde aldus dat de brand niet op zichzelf kon staan; dat de ramp aan de Mosevej een verband suggereerde met een, strikt genomen, nog onbekend aantal – maar waarschijnlijk waren het er twee – andere gebeurtenissen. En Aira kon niet anders dan zichzelf zien als de spil die die gebeurtenissen met elkaar zou moeten verbinden. Hij zou het zwaartepunt van de zich aldus vormende geografische figuur opzoeken en de ‘significantie’ van dat zwaartepunt wereldkundig moeten maken.

Maar gezien deze aanwijzing hem nu zo in de schoot was geworpen, bedacht hij dat het misschien geen zin had om zelf op zoek te gaan naar een volgend verband of naar de locatie die een van de andere punten van de geografische entiteit zou kunnen gaan uitmaken. Hij zou zelf overigens ook niet weten waar hij met dat doel voor ogen zou moeten beginnen te zoeken. Misschien zou het op dezelfde manier gaan en zou de volgende stap in het raadsel zich aan hem openbaren nadat hij de eerstvolgende keer een hexagram had opgehaald bij het orakel.

Hij besloot voorlopig af te wachten. Voor deze eerste aanwijzing had hij immers ook niets zelf hoeven ondernemen.

Het duurde niet lang voordat er een voorval plaatsvond dat volgens Aira zonder enige twijfel met de verwoesting in Egå in verband diende te worden gebracht.

Het was de zondag na de brand en Aira had de hele dag in de universiteitsbibliotheek, die na het officiële einde van het semester volkomen uitgestorven was, gezwogd boven een reproductie van een tekst van de Groenlandse auteur naar wie hij onderzoek deed. De oorspronkelijke tekst, die naar alle waarschijnlijkheid in de zestiende eeuw was geschreven en die daarmee behoorde tot een van de oudste Groenlandse teksten waarvan het bestaan en de oorsprong bekend waren, was verloren gegaan. De reproductie in de editie die Aira nu in handen had en die recent was uitgegeven door een gerenommeerde academische uitgeverij, stamde van een paar honderd jaar na het verschijnen van de originele uitgave. De editie bevatte annotaties over syntactische en lexicale variaties die in de andere reproducties van de tekst waren

aangetroffen. Het was Aira's doel om uit die variaties een gedeelte van de tekst zoals die oorspronkelijk door de auteur op schrift was gesteld zo goed en kwaad als het ging te reconstrueren. Het was een zeer tijdrovende klus, want om tot een goede reconstructie te komen, moest van elke afwijking de oorsprong worden vastgesteld, en was een gedegen kennis van de auteurs van de reproducties van cruciaal belang – maar een dergelijke, toereikende kennis was in de meeste gevallen niet voorhanden.

Het reconstrueren van een taal of een tekst is hoe dan ook een onzekere aangelegenheid. Maar omdat het hier ging om een auteur van wie maar zeer weinig oorspronkelijke teksten bewaard waren gebleven en er dus weinig materiaal was dat bij de reconstructie van deze tekst als leidraad kon dienen, ging Aira's onderneming met zo'n grote foutmarge gepaard dat zich in elk geval de vraag opdrong of de moeite de tijd wel waard was, maar dat ook de wetenschappelijke waarde van Aira's noeste arbeid in gevaar kwam.

Het doel van Aira's promotieonderzoek was uiteindelijk om een overzicht van zo veel en zo specifiek mogelijke biografische feiten aangaande deze auteur samen te stellen. Aangezien in het weinige overgeleverde werk van de auteur, dat hoofdzakelijk in het Groenlands was gesteld, ook sporen van het Inuktitut en van het Siglutun-dialect van het Inuvialuktun terug te vinden waren, had Aira de voorlopige, en volgens zijn promotor toch ietwat overhaaste,

conclusie getrokken dat de auteur bij leven dezelfde reis had afgelegd als de voorouders van de Inuit een millennium eerder hadden gedaan: hij moest vanuit Alaska door Noord-Canada zijn gereisd, om uiteindelijk aan de westkust van Groenland uit te komen.

Op de keper beschouwd zag het ernaar uit dat Aira's onderzoek, als hij zich zou voegen naar de richtlijnen van de academische integriteit, niet veel meer zou kunnen worden dan een wat magere inventarisatie van de min of meer vaststaande feiten betreffende het leven en werk van deze Groenlandse auteur, aangevuld met enkele zorgvuldig met disclaimers ingedekte gissingen aangaande de talrijke gaten die er tussen die feiten bestonden. Maar voor Aira was het leveren van een wetenschappelijk verantwoord eindproduct ondergeschikt aan het doel om tot een aantrekkelijke biografie van de auteur te komen. Aira had de neiging de feiten op een tamelijk literaire manier aan elkaar te schrijven, waardoor zijn proefschrift meer begon te lijken op een biografische roman dan op een academisch manifest. Zijn promotor voelde zich met regelmaat genoodzaakt om Aira te manen tot een objectievere, drogere schrijfstijl, maar het mocht niet baten: Aira kon het idee uiteindelijk een gebrekkig, maar weinig meeslepend rapport aan de wereld te presenteren niet verkroppen. Hij moest en zou er een mooi verhaal van maken.

Aira was op deze zondag zo in zijn werk op de universiteit opgegaan, dat hij schrok toen de

conciërge hem om zes uur 's avonds gebod de bibliotheek te verlaten. Hij zette het boek terug op het plankje waar hij zijn reserveringen bewaarde en haastte zich naar huis, waar hij een restje tom ka kai at dat hij de avond ervoor had laten bezorgen. Daarna zette hij zich weer aan zijn werk: hij raadpleegde de oude set encyclopedieën die hij van zijn opa had gekregen en zocht daarin naar de namen van de auteurs die de tekst waaraan hij de hele dag had gewerkt hadden gereproduceerd. Hij kopieerde alle informatie in zijn schrift. Na een paar uur leunde hij plotseling achterover in zijn stoel. Het was tien uur en het begon te schemeren. Het regende.

Aira trok zijn jas aan en verliet zijn appartement over de gaanderij die uitkeek op de rode daken en pastelgeel gepleisterde muren van de binnenstad van Århus. De huizen waren in het halfduister overtrokken door donkere wolken. Als in een droom spoedde hij zich naar het orakel aan de Søndergade. Het was rustig; hij hoefde niet te wachten en de mevrouw met het strikje overhandigde hem na de gebruikelijke zes worpen een briefje met daarop een tekening en de naam van het vierenvijftigste hexagram, het Huwende Meisje; onder het Meer, boven de Donder.

Tijdens het werpen van de munten had Aira zich niet, zoals normaal, geconcentreerd op een of andere vraag die betrekking had op de diepere lagen van zijn wezen of op de rol die voor hem in deze maatschappij

was weggelegd. Op deze avond was Aira met een ander doel naar het orakel gekomen. Hoewel hij aanvankelijk van plan was geweest te wachten tot zich vanzelf een volgende aanwijzing zou aandoen over het mysterie waarin hij plotseling verwickeld was, had het niet meer dan twee dagen geduurd voor hij had besloten het lot een handje te helpen en bij de eerstvolgende regenbui het orakel te bezoeken. Hij zou daar een hexagram in ontvangst nemen en op zoek gaan naar een of ander voorval dat met de betekenis van dat hexagram kon worden verbonden. Misschien dat hij zo een nieuwe hoek van de geografische figuur, waarvan hij het zwaartepunt moest zoeken, zou kunnen ontwaren. Zodoende was zijn bezoek aan het orakel op deze zondagavond niet in eerste instantie gericht op het beantwoorden van een prangende vraag, maar op het verkrijgen van een nieuw aanknopingspunt waarmee Aira een stapje dichtër in de buurt van een oplossing van het raadsel zou kunnen komen.

Met dit doel voor ogen en de trigrammen Meer en Donder in zijn achterhoofd, was Aira, na zijn bezoek aan het orakel, langs de Århus Å, linea recta naar het meer vlakbij de wijk Brabrant gesneld om te zien of het hexagram daar misschien een betekenis zou kunnen krijgen. En inderdaad voltrok zich er aldaar – in het meer, om precies te zijn – een wel erg opmerkelijk schouwspel.

Door de regen was het moeilijk om te zien wat er gebeurde, en dichterbij komen was uitgesloten doordat het zandweggetje, dat het gehele meer omzoomde, was veranderd in een grote modderpoel. Na het tafereel dan maar geruime tijd vanaf een afstandje te hebben aanschouwd, was Aira het volgende duidelijk geworden: in het midden van het meer was een paal opgericht, die zeer hoog boven het water uitstak, en waaraan een vrouw met opgestoken haar en een enorme, schijnbaar met bloemen ingelegde jurk was vastgeketend. Ze schreeuwde, maar ze leek niet van streek – integendeel; ze wisselde de hoge gilletjes af met een haast maniakaal gelach, waarbij zij haar hoofd wild naar achteren en naar opzij bleef gooien. Om de paal dansten een stuk of dertig mensen in drie concentrische cirkels in het water. De mensen waren naakt en bewogen zich moeizaam maar erg wild door het water, aangemoedigd door de kreten van de vrouw die hoog boven hen uit torende.

Het was een ijzingwekkend, sekteachtig tafereel. De ongecontroleerde bewegingen van de mensen die zich in een soort losbandige rondedans door het water bewogen en de manier waarop zij werden opgestoot door de hysterisch lachende vrouw die zich in het midden bevond, waren zo hartstochtelijk dat het leek of zij allemaal van iets bezeten waren. Het was niet om aan te zien, maar toch kon Aira zijn ogen er niet van af houden. Er scheen licht in de huizen om het meer, maar Aira leek de enige toeschouwer te zijn;

af en toe keek hij verbaasd om zich heen, zich afvragend of hij zich het schouwspel misschien inbeelde, of het misschien een zinsbegoocheling zou kunnen zijn, bewerkstelligd door de reflecties van het weke schijnsel van de lantaarns om hem heen in de almaar stromende regen. Maar hoe vaak Aira ook wegkeek en zijn blik vervolgens weer op het meer richtte, er was steeds hetzelfde geheimzinnige ritueel gaande.

Toen begon het te bliksemen, en voordat Aira zich de gevaren van de donder kon realiseren, had het ongeluk al toegeslagen: de bliksem sloeg in op de paal en had op slag de in de bloemenjurk gehulde vrouw geëlektrocuteerd. Haar hoofd hield van het een op het andere moment op met het maken van de wilde bewegingen van eerder; het klapte met een schok voorover op haar borst en hing daar toen doodstil. De mensen in het water hadden geen tijd zich van het gebeurde rekenschap te geven voordat hen hetzelfde lot trof: de paal geleidde de stroom naar het wateroppervlak en na een zeer luid gesis dat enkele tientallen seconden aanhield en waarin de groep dansende mensen, alsof zij Annamaria Koekkoek aan het spelen waren, in de vreemdste, meest angstaanjagende posities volkomen stilhielden, gaven ook hun harten de strijd tegen de lading op, waarna zij vrijwel allemaal tegelijk met bescheiden plonsgeluiden in het water terecht kwamen.

Aldus dreef er een tijd lang een dertigtal volkomen ontklede lijken in het meer, die onder invloed

van de wind zachtjes tegen elkaar aan bleven botsen om zich vervolgens weer van elkaar te verwijderen. Vol afgrijzen had Aira, die gedurende het hele spektakel verbijsterd aan de waterkant was blijven staan, toegekeken hoe het hoofd van de vrouw aan de meipaal een beetje heen en weer schommelde en hoe de lichamen zich over het Brabrant Sø verspreidden. Er kwam ook een lichaam zijn kant op gedreven, waarvan alleen de rug zichtbaar was en waarvan het gezicht naar beneden was gekeerd. Toen het lichaam tegen de oever van het meer botste en weer rechtsomkeert begon te maken, kwam Aira in actie.

Hij belde aan bij een van de huizen om het meer, zette in verwarde zinnen het voorval uiteen waarvan hij getuige was geweest en vroeg of hij de politie mocht bellen. Die was binnen ongeveer een kwartier ter plaatse en begon aan de hand van Aira's koortsachtige beschrijvingen een minutieus rapport van het voorval op te stellen, maar aangezien er duidelijk sprake was geweest van een bizar ongeluk, duurde het niet lang voordat zij hem weer lieten gaan. De politiemensen boden aan hem naar huis te brengen, maar Aira, die nog steeds verlamd was van de schrik, weigerde – hij wandelde liever zelf naar huis. Het regende immers nog steeds.

Nog ontredderd door het voorval waarvan hij getuige was geweest, plofte Aira thuis in de stoel achter zijn bureau. De regen druppelde onophoudelijk van zijn vingertoppen, zijn jas en zijn haar en het donkerrode tapijt onder zijn stoel werd doornat, maar hij schonk er geen aandacht aan.

Met grote inspanning lukte het hem zijn gedachten op een rijtje te krijgen en zich gedurende een hele poos op enkele diepgaande bespiegelingen toe te leggen. Het vierenvijftigste hexagram. Het Huwende Meisje: het blijmoedige; definitieve verandering; onder het Meer, boven de Donder. Net zoals bij de brand in Egå waren de overeenkomsten tussen het hexagram en de rite op het meer overduidelijk. Aira had misschien niet precies kunnen zien wat de rol was van de vrouw die aan de paal was vastgebonden, maar het lag voor de hand, zeker gezien de kleding die ze droeg en haar sierlijk opgestoken haar, dat ze een bruid was, en blijmoedigheid was er ontegenzeggelijk geweest, tot de configuratie van het hexagram – de

donder boven het meer – de groep fataal was geworden, en de betrokkenen binnen enkele seconden de das om had gedaan.

Plotseling herinnerde Aira zich dat in de Duitstalige I Tjing-vertaling van L. Salomar Nabe een toelichting was opgenomen over de relatie die er in potentie zou kunnen bestaan tussen de hexagrammen en bepaalde geografische locaties, of met gebeurtenissen die op die locaties hadden plaatsgevonden of nog zouden plaatsvinden. Daarnaast had de sinoloog in elk lemma – dus voor elk hexagram afzonderlijk – een vertaling toegevoegd waarin werd gespecificeerd tot wat voor plek of tot wat voor gebeurtenis het betreffende hexagram in een betekenisvolle verhouding kon staan.

Nabe leefde in de tweede helft van de twintigste eeuw. Destijds werd aangenomen dat de primaire bronnen waarin de theorieën over de geolocatie van de hexagrammen uit de doeken werden gedaan, en die voor het eerst waren aangetroffen in de archieven van de Vijf Onsterfelijken-tempel in Wudang, apocrief waren. Nabe, echter, had redenen om aan te nemen dat deze bronnen wel degelijk tot de primaire I Tjing-overlevering behoorden. Hij had de teksten in zijn versie dus opgenomen, en Aira was er bekend mee, hoewel hij er nooit veel acht op had geslagen. Hij sloeg de Nabe-vertaling nu opnieuw open, las de algemene toelichting over de geolocatie door en bladerde toen naar het lemma voor het vierenvijftigste

hexagram. Daar trof hij, onder het kopje *Geolocatie*, de volgende tekst aan:

Blijmoedigheid; geolocatie verbindt dit hexagram aan hexagram 16, de Geestdrift; risico door vervoering. Een zwaartepunt in het oosten, op dezelfde hoogte als hexagram 54.

Aira verkneukelde zich bij het lezen van deze informatie: het was duidelijk dat er op het Brabrant Sø sprake was geweest van een bepaalde geestvervoering en een risico was er, door de samenstelling van het vierenvijftigste hexagram die perfect werd weerspiegeld in het tafereel dat zich aldaar voltrok, ontegenzeggelijk geweest. De tweede zin van het *Geolocatie*-tekstje van hexagram vierenvijftig kon Aira nog niet duiden, maar het woord ‘zwaartepunt’ verbond het tekstje met de toelichting op het zesendertigste hexagram, de Verduistering van het Licht, in de uitgave van Han Boering, die hij een paar dagen eerder had gelezen, en waarin naar een ‘zwaartepunt met een bepaalde significantie’ werd verwezen.

Voor de zekerheid sloeg Aira er in de Nabevertaling ook de geolocatie van het eerder getroffen hexagram, nummer zesendertig, op na. Daar las hij de volgende tekst:

Dit hexagram houdt verband met een geografisch zwaartepunt met een zekere significantie.

Dit was geen nieuwe informatie voor Aira; iets soortgelijks had hij ook aangetroffen in de I Tjing van Han Boering, en wel in de zin die er de ene avond niet, en de volgende avond wel had gestaan. Door dat gegeven voelde Aira zich er des te meer van overtuigd dat hij wel degelijk iets groots op het spoor was. En hij kon – met de boekhistorische manier van denken die hij zich de afgelopen jaren eigen had gemaakt – niet nalaten terzijde op te merken dat er blijkbaar bepaalde gegevens uit de bronnen waarop Nabe zijn vertaling had gebaseerd en die over het algemeen als apocrief werden gezien, toch ook waren terechtgekomen in andere bronnen, die wel werden beschouwd als canonieke onderdelen van de I Tjing.

Aira vouwde een grote wegenkaart van Oost-Jutland op zijn schrijftafel open en markeerde de plek van de brand in Egå – de Mosevej nummer 73 – en de exacte plek op het Brabrant Sø waar het vreemde ritueel zich had afgespeeld. Hij markeerde het gebied grofweg ten oosten van het meer, tot aan de Århus Bugt; in dat gebied zou volgens de geolocatie van hexagram vierenvijftig het zwaartepunt moeten liggen. Geometrisch gezien konden twee punten samen ook een zwaartepunt hebben; dat zou dan ergens in de buurt van de wijk Christiansberg moeten zijn, precies tussen Egå en Brabrant in. Maar Christiansberg lag niet op dezelfde hoogte als de locatie waaraan het vierenvijftigste hexagram logischerwijs te koppelen

was, dus dat zou niet stroken met de geolocatie van dat hexagram, volgens welke het zwaartepunt ten oosten van hexagram vierenvijftig zou liggen. Bovendien was Aira er intussen van overtuigd dat er in totaal drie punten zouden zijn, die samen een driehoek zouden vormen – hij wist bijna zeker dat hij dat eerder ergens had gelezen, al kon hij zich zo gauw niet herinneren waar.

Aldus redenerend kwam Aira tot de conclusie dat er nog een punt beneden het centrum van Århus moest komen te liggen, dat het zwaartepunt tussen Egå en Brabrant naar het zuiden zou kunnen verleggen. Aira zou zelfs nog verder kunnen gaan in zijn speculaties: Brabrant en Egå lagen allebei op ongeveer gelijke afstand van het centrum van Århus, en als hij ervan uitging dat het derde hexagram ook op die afstand zou liggen, moest dat punt zich dus ergens tussen Viby en Skade Bakker bevinden.

Op een zeker moment stuitte Aira op de realisatie dat hij een misschien onterechte aanname had gedaan: hij had verondersteld dat de gebeurtenis die bij het laatste hexagram hoorde, zou plaatsvinden nádat hij dat hexagram bij het I Tjing-orakel zou hebben opgehaald. Dat was immers het geval geweest bij de afgelopen twee aanwijzingen die hij met het raadsel in verband had weten te brengen. Maar niemand garandeerde hem dat hij dit laatste hexagram niet aan een gebeurtenis in het verleden zou dienen te

koppelen. En wat nou als hij de vorige twee keer een dag later naar het orakel was gegaan?

Na dit vraagstuk een tijdje te hebben overdacht, besloot hij dat zijn aanname wat betreft de volgorde waarin de rest van het raadsel zich aan hem zou onthouden wel degelijk te verantwoorden was: deze speurtocht was door een zekere voorzienigheid op touw gezet en toeval kon in dit mysterie en in het oplossen ervan dus niet bestaan. Als hij het orakel de vorige twee keer een dag later had bezocht, dan hadden de bij die hexagrammen behorende gebeurtenissen ook een dag later plaatsgevonden. De volgende ramp zou zich dus ongetwijfeld voltrekken vlak nadat hij het volgende hexagram bij het orakel zou hebben opgehaald – wanneer dat ook zou zijn.

In de waanzinnige veronderstelling dat hij aldus het lot van de omgeving van Århus eigenhandig kon controleren, besloot hij voorlopig het orakel maar niet te bezoeken. Het was immers zijn verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat de arme bewoners veilig zouden blijven.

Bijna een week later was het midzomernacht. Aira bevond zich op het uitgestrekte grasveld voor het Moesgaard Museum, waar een enorm vreugdevuur was opgericht. Goedaardige vlammen reikten tot hoog de nog altijd door de midzomerzon verlichte hemel in. Enkele honderden mensen hadden zich om de stapel dorre kratten verzameld en de hete lucht vermengde zich met het luide gezang van de mensen, die door elkaar heen de *sankthans*-liederen ten beste gaven.

Aira zat in zijn eentje, een stukje heuvelopwaarts, naar het vuur en de zee te kijken, en hij voelde niets aan de binnenkant van zijn lichaam. Hij was opgeslokt door het mysterie dat zich misschien wel voor zijn neus aan het afspelen was.

Hij had de mensheid willen beschermen, maar zijn nieuwsgierigheid had het van zijn voorzichtigheid gewonnen en hij had uiteindelijk het orakel opgezocht, waar hij hexagram nummer dertien had ontvangen. Dat hij door aldus te handelen, afgaand op

zijn eerdere veronderstellingen, het lot van de inwoners van de hele zuidelijke bebouwde kom van Århus in de waagschaal stelde, praatte hij goed met het gelegenheidsexcuus dat het toch eigenlijk heel onwaarschijnlijk was dat hij eigenhandig het lot van de mensen kon bepalen.

Hij had, direct na zijn bezoek aan het orakel bij de Vor Frue Kirke, de tram naar Viby genomen om te zien of zich aldaar de betekenis van hexagram nummer dertien zou onthullen. Maar het gebied dat volgens hem de plaats delict van de volgende ramp zou kunnen zijn was eigenlijk te groot om helemaal te kunnen beslaan, dus toen hij desondanks een wandeltocht ondernam in de richting van Skade Bakker, deed hij dat met de moed der wanhoop.

De wijken bleven die avond gehuld in een nietsontziende stilte die kalmerend was geweest, als zij Aira, onder deze omstandigheden, juist niet bijna tot wanhoop had gedreven. Na een paar uur lang wat willekeurige straten te zijn ingeslagen, keerde hij onverrichter zake terug naar huis en probeerde de onontkoombaar op handen zijnde calamiteit zo specifiek mogelijk te voorspellen.

Maar hexagram dertien – boven de Hemel, onder het Vuur – stelde volgens de meeste I Tjing-vertalingen die Aira bezat weinig anders dan voorspoed in het vooruitzicht. Ook de *Geolocatie*-tekst van hexagram dertien in de vertaling van L. Salomar Nabe bracht Aira geen stap verder:

Geolocatie brengt hexagram 13 in verband met een plek van saamhorigheid. Geen risico in het zuiden.

Die tekst legde hij dus naast zich neer.

Alleen de Engelse I Tjing-vertaling van James Legge bevond Aira nuttig: daarin werd het dertiende hexagram geïnterpreteerd als een Vereniging van Krachten. In combinatie met de nadruk op het ‘open veld’ uit de vertaling van Han Boering – die aan dit hexagram de naam ‘Gemeenschap met mensen’ toeschreef, een naam die volgens Aira totaal zinloos was in verband met het oplossen van het raadsel – kon dat dus haast niet op iets anders betrekking hebben dan op de op handen zijnde opvoering van *De Veldslag van de Twee Legers*. Het klassieke stuk van de Sleeswijkse auteur Lars Sønderborg stamde uit 1870, en ging over de twee gewapende conflicten die zich in de decennia daarvoor hadden ontsponnen in Sleeswijk-Holstein.

Het stuk zou op het net wat aflopende grasveld vlak bij de zee naast het Moesgaard-museum door Det Kongelige Teater ten tonele worden gebracht, en de voorstelling zou op zondag 24 juni, tegen het vallen van de avond, plaatsvinden. Aira had zich vorgenommen om de avond ervoor al eens op het terrein polshoogte te gaan nemen. Maar ter plekke was hij op een nogal baldadige en massale *sankthans*-viering gestuit. Zijn vagelijke plan om de toekomstige plaats

delict te ontdoen van alles wat de veldslag van de volgende dag op een nietsontziende ramp zou kunnen doen uitlopen, viel daardoor enigszins in het water.

Nogal geïrriteerd was Aira daarom op een afstandje van het vuur gaan zitten, in de veronderstelling dat de menigte goedgeluimde jongeren op een bepaald moment wel uitgefeest zou zijn en weer huiswaarts zou keren. Dan zou Aira zich de moeite getroosten om in alle rust het terrein aan een nauwgezet onderzoek te onderwerpen. Omdat hij er al op had gerekend dat de onderneming tot na het vallen van de avond tijd in beslag zou nemen, had hij een hoofdlamp meegebracht, en dat was maar goed ook, want onder deze onvoorziene omstandigheden zou hij zeker in het donker moeten opereren.

De menigte was zeer goedgeluimd. Mensen stonden in cirkels luidkeels te lachen, te praten en te zingen; Aira merkte op dat zij zich bijna als één lichaam om het groteske vuur heen bewogen en elkaar al doende over de wederwaardigheden van hun verleden dagen vertelden. De sfeer was uitsluitend positief en het vuur werd door een zich zeer verantwoordelijk voelende commissie gevoed en onder controle gehouden. De gezichten van de mensen werden verlicht door de midzomerzon die op geen enkele dag in het jaar zo lang aan het firmament zichtbaar was.

Op zeker ogenblik verdween de zon tenslotte dan toch in de Århus Bugt en vanaf dat moment was de verlichting slechts nog afkomstig van het nimmer

aan intensiteit inboetende vreugdevuur. Het schouwspel scheen slechts twee elementen te omvatten: het vuur en de lucht, en deze avond kronkelden zij met een opvallende souplesse om elkaar heen, harmonieus als nooit tevoren.

En de mensen zagen dat en verloren zich in een saamhorigheid die hen de tijd leek te doen vergeten. Sommigen zaten in kringen bij elkaar om grote voorraden drank en snacks en zongen luidkeels met de *sankthans*-liederen mee; anderen zaten twee aan twee in het gras en schonken elkaar zo nu en dan een nieuw glas wijn in. Onwillekeurig dacht Aira aan de verschillende keren dat hij in Odense, nu eens in grote, dan weer in intiemere gezelschappen, *sankthans* had gevierd. De haast extatische vreugde die hem van die momenten zo helder voor ogen stond, stond in schrill contrast met de extreme opgelatenheid die hem had overvallen tijdens de laatste paar bezoeken die hij, vanuit Århus destijds, aan zijn vrienden in Odense had gebracht. Hij was over zijn woorden gestruikeld, had stiltes laten vallen, had grappen niet begrepen, had klungelig gereageerd op de plagerige opmerkingen die hij eerder met een schuins gebaar en een rake opmerking had weten terug te kaatsen, en de gebruikelijke, hartelijke sfeer die zich gewoonlijk in de driehoek tussen hem en zijn twee beste vrienden in bevond, die zij in zich opnamen en weer uitademden met wat zij zeiden, was hem ineens onneembaar en onbevattelijk voorgekomen, als een stad met hoge

muren waar hij langs omhoog kon kijken maar waar hij nooit doorheen zou kunnen dringen. Hij was zich bewust geworden van elke beweging die hij maakte en elke uitspraak die hij deed en was ervan overtuigd dat hij zich met de minuut belachelijker maakte. Langzamerhand was hij, onder invloed van zijn afgezonderde bestaan in Århus, het leven onder de mensen ontwend geraakt, en hij was het daarom uiteindelijk maar in zijn geheel gaan vermijden. In zijn eentje voelde hij zich op den duur het meest zichzelf.

Sindsdien had hij zich zo min mogelijk in de menigte gewaagd en dit was de eerste keer in jaren dat hij zoveel mensen tegelijk om zich heen zag. De bezoekers van het vreugdevuur leken geenszins voornemens om op een zeker ogenblik de biezen te pakken. Integendeel: zij bleven zich nog lange tijd op het glooiende grasveld uitstrekken om zich te laven aan de idylle van het vuur en aan het uitzicht op de zee. In de zee werd het vreugdevuur vagelijk weerspiegeld, maar het water had in het duister net zo goed een poort naar de grootste geheimen van het universum kunnen zijn en een antwoord kunnen geven op alle vragen over zichzelf, die de feestvierders hoe dan ook hadden, maar die zij op deze avond verkozen te vergeten of die zij nu, in de bedwelming van de drank en de betovering van het vuur, op luchtige toon in het voorbijgaan met elkaar konden bespreken. Aira had zichzelf die vragen ook gesteld, en was erin verstrikt geraakt, zodanig dat hij niet langer bij machte was

om de hoofdzaken en de bijzaken van het leven en daarmee de realiteit en de verdraaiing van de realiteit door de verbeelding van elkaar te onderscheiden. De onzekerheden en illusies die hij zich maakte hadden zijn wereld opgevuld en zijn gedachten waren het enige dat er nog was overgebleven in de tragiek van zijn eenzame bestaan. Door de alomtegenwoordigheid van zijn eigen verzonnen gedachten liet hij na te beseffen dat deze gemoedelijke bijeenkomst in Moesgaard – het tegenovergestelde van de catastrofale gebeurtenissen die Århus de afgelopen tijd hadden geteisterd – opvallende overeenkomsten vertoonde met het dertiende hexagram, gekenmerkt door gemeenschapszin en saamhorigheid. Het vreugdevuur kwam ontegenzeggelijk beter overeen met dat hexagram dan de opvoering van *De Veldslag van de Twee Legers*, die zich in Aira's verbeelding had vastgeklonken als de enig mogelijke extensie van dat hexagram in de werkelijkheid.

Het besef dat de vreugde van de *sankthans*-viering een uitermate logisch antwoord was op het dertiende hexagram kwam uiteindelijk wel tot Aira, maar pas later, namelijk in de middag van de volgende dag. Na verloop van tijd was hij naast het nog smeulende kampvuur in slaap gedommeld, en toen hij wakker werd, was het nog donker en was de menigte verdwenen. Een hele tijd had hij in een haast lethargische toestand, waarin hij zijn voornemen het grasveld grondig te onderzoeken volkomen vergat, naar

de zee gestaard, totdat de eerste medewerkers van Det Kongelige Teater ten tonele verschenen. Hij had toegekeken hoe zij de set voor de voorstelling kwamen opbouwen en hoe later de veldslag tussen de Duitsers en de Denen precies verliep zoals Sønderborg deze had beschreven.

Toen moest Aira het onomstotelijke feit onder ogen zien dat er zich geen ramp had voltrokken en dat hij zich, ergens in zijn ijdele, verwarde redeneringen, moest hebben vergist.

Dat was vanzelfsprekend een grote teleurstelling. Aira toog huiswaarts en kwam aldaar tot het inzicht dat er, inderdaad, tijdens de *sankthans*-viering zonder meer sprake was geweest van ‘gemeenschap van mensen’, van saamhorigheid, van een groot, open veld bovendien, en ja, er was sprake geweest van een vuur, onder een open hemel – volgens de overlevering alle kenmerken van hexagram dertien. Hoe had hij zo blind kunnen zijn? Hoe had hij zo kortzichtig kunnen zijn om te denken dat het raadsel met betrekking waartoe het orakel hem als uitverkorene had gekozen, zich zou laten voorspellen? Natuurlijk was de I Tjing niet voor één gat te vangen – dat was zij gedurende de millennia waarin zij was gebruikt, was vertaald en aan diepgravend, toegewijd onderzoek was onderworpen immers nooit geweest. Het Boek der Veranderingen was niet een constant, te voorspellen medium; niets minder dan de naam had dat duidelijk moeten maken. Hij vond het arrogant,

blasfemisch haast, dat hij had gedacht zich boven de wegen van de I Tjing te hebben geplaatst terwijl die in werkelijkheid ondoorgrondelijk waren. Aira kon zichzelf wel voor zijn hoofd slaan – al die tijd dat hij daar in dat veld had gezeten, had de realiteit zich voor zijn ogen ontvouwd, en hij had nagelaten het op te merken.

Aira tuitte zijn lippen en ademde vastbesloten uit. Ja, hij had een vergissing begaan en had daardoor op het punt gestaan het spoor van het mysterie bijster te raken, maar nu had hij weer grip op hoe de vork echt in de steel zat. Hij zou zich moeten herpakken. Hoe dan ook had het veel erger kunnen zijn – Aira had misschien niet de gebeurtenis goed kunnen raden; wat betreft de locatie had hij het wel bij het juiste eind gehad. En dat was een geluk bij een ongeluk, want als hij niet bij de *sankthans*-viering aanwezig was geweest, dan had hij die gebeurtenis misschien wel nooit aan het dertiende hexagram kunnen koppelen.

Aira kon dus maar beter zijn zegeningen tellen en de volgende stap zetten. Hij had het derde punt van de geografische figuur in handen, en er was werk aan de winkel.

Het derde punt van de driehoek had zich nu aan Aira geopenbaard. De locatie van dat punt viel precies in het gebied waarin Aira had voorspeld dat die zich zou bevinden. Egå, Brabrant en Moesgaard – het duurde niet lang voor Aira had berekend dat het zwaartepunt van de driehoek die de punten samen vormden, zich in het centrum van Århus bevond, en wel op het adres Frederiksgade nummer 74. Dat adres lag op nagenoeg dezelfde hoogte als de locatie van het vierenvijftigste hexagram, precies zoals het orakel hem had voorspeld.

Het was avond, en het regende – voor de meeste mensen teleurstellend voor deze tijd van het jaar, maar voor Aira waren het de ideale omstandigheden om het raadsel, dat zich gedurende de afgelopen weken stap voor stap aan hem had ontvouwen, tot een ontknoping te brengen. Frederiksgade nummer 74; Aira kon er vanuit zijn appartement aan de Klostergade in enkele minuten naartoe lopen. Het adres bevond zich tussen een eetcafé en een koffietentje en

bestond uit een rechthoekig poortje. Zodra Aira het tunneltje had betreden, kreeg hij het gevoel dat deze zich achter hem sloot. Hij bevond zich in een alomvattende duisternis, maar Aira raakte niet in paniek; eerder maakte een vreemdsoortige rust zich van hem meester die hem influisterde om voorzichtig, op de tast, verder te lopen, en om zich na enkele tientallen passen naar de linkerwand van het tunneltje te wenden. Daar bevond zich een laag deurtje. Zodra Aira het deurtje opende, scheen er een blauw-paars licht naar buiten vanuit de ruimte daarbinnen, en hoorde hij de bastonen van een atonaal soort trancemuziek, zo luid dat hij het voelde in zijn buik.

Hij liep naar binnen, door een schaars verlichte hal, kroop op handen en voeten onder een lage doorgang en drong een middelgrote ruimte binnen. De ruimte – het was een buitenissig soort dansvloer – stond propvol met mensen die zich als slappe poppen leken te bewegen, op een manier die wel vertraagd leek. Zij stonden soms alleen, dan weer in groepjes te dansen en gaven zich over, aan elkaar, aan het licht en aan de indringende ritmes van de almaar transformerende muziek. Een gezicht in de verte maakte oogcontact met hem; hij zag de mond de vormen van het woord ‘welkom’ maken, maar hij stond te ver weg om de woorden te kunnen horen; in elk geval keek het gezicht hem vriendelijk aan, waardoor Aira zich minder vervreemd voelde. Hij zag armen waarvan hij niet kon uitmaken bij wie zij hoorden, hij hoorde luid

schreeuwende stemmen die niemand anders leek op te merken, hij hoorde het geritsel van stiekeme aanrakingen, maar werd zelf perfect met rust gelaten, totdat hij de eerste vingers over zijn schouderbladen voelde trekken en hij werd opgezogen in een onduidelijke toestand, die hem zijn rug achterover deed buigen en zijn ogen naar het plafond deed richten.

Het licht verdween voor zijn ogen en gedurende een onbekend tijdsbestek trokken verschillende beelden aan hem voorbij. Hij zag hoe hij op straat stond, terwijl hij enorme hordes mensen aan hem voorbij zag trekken, en op niemand sloeg hij acht. Hij zag de wereld vanuit het perspectief van een bartender die bestellingen opneemt van mensen die over hun woorden struikelen, van mensen die menen dat het ijs in hun cocktail van inferieure kwaliteit is, van mensen die tegen hem praten alsof hij geen mens is maar een robot, maar wie hij ook van achter de bar te woord staat, hij vergeet van ieder van hen hun gezicht en hun stem. Hij zag de wereld vanuit het perspectief van een makelaar die als gastheer optreedt bij een drukbezochte huisbezichtiging, waarbij sommige bezoekers hem vragen stellen die hij zeer professioneel, maar routineus beantwoordt, en waarbij sommige bezoekers hem dingen geven of hem proberen te overtuigen dat zij de ideale huurders zouden zijn, waarop hij hen laat weten dat hij niets te zeggen heeft over wie het huis krijgt aangeboden omdat het selectiesysteem gebaseerd is op kans. De mensen voelen zich

misschien wat zelfbewust, maar de makelaar maakt geen onderscheid meer tussen al die mensen: hij zal hen een uur later, wanneer zij weer zijn overgegaan tot de orde van de dag, allang vergeten zijn.

Na een reeks van visioenen die allemaal eindigden met beelden van een mensenmassa waarin de individuele personen onzichtbaar waren, kwam Aira terecht in de wereld die hem bekend voorkwam; hij kende deze wereld van heel vroeger, toen hij zijn vrienden nog sprak. Hij zag hoe zijn vrienden allemaal een bepaalde kleur kregen en hoe vervolgens alles wat zij deden, alles wat zij zeiden, alle minuscule bewegingen die zij maakten, ook precies die kleur kregen. Geen enkele handeling had in potentie kunnen veranderen hoe Aira hen bezag. Zoals in principe geen enkel mens eigenhandig de aard van de massa kon veranderen, waren gedragingen in de meeste gevallen ook niet in staat om te veranderen hoe anderen naar de persoon keken van wie die gedragingen afkomstig waren. En toen ook dit visioen was geëindigd in een beeld van een groot, egaal oppervlak, zag Aira weer datzelfde blauw-paarse licht en hoorde hij weer dezelfde monotone muziek.

Hij stond rechtop, nog steeds in dezelfde excentrieke discotheek. Hij zag hoe de gezichten om hem heen zich naar hem wendden, en hoe in hun blik iets kwam te liggen dat Aira als een soort alledaagse bewondering herkende, de bewondering waarmee hij zelf ook wel eens naar iemand keek die zijn aandacht

had getrokken maar die hij enkele tellen later toch weer was vergeten. Sommigen keken hem een beetje nijdig aan, alsof ze hem iets kwalijk namen, en sommigen straalden een intens verdriet uit. Maar Aira liet nu met een grote opluchting tot zich doordringen dat het allemaal geen verschil zou maken.

Hij draaide zich om en vond het lage halletje terug. Hij bukte en ging door het deurtje weer naar buiten. Het was opgehouden te regenen maar het waaide wel; het moest tegen vier uur 's ochtends zijn, want de zon begon al op te komen. Aira liep terug naar huis en verzette zich kranig tegen de sterke tegenwind. Voor het eerst in weken rustte zijn capuchon op zijn schouders, in plaats van op zijn hoofd.

Het was nog rustig op straat. Aira dacht aan de mensen in de club en aan de blikken die hem waren toegeworpen. Zij waren vervuld geweest van een groot aantal verschillende emoties, waarvan sommige veel intenser waren dan andere. Maar het liet Aira koud. Tegen de tijd dat hij thuis was – misschien zelfs nu al – zouden zij hem allang weer zijn vergeten.

Verantwoording en dankbetuiging

Bij het ontwikkelen van bovenstaand verhaal heb ik intensief gebruikgemaakt van de uitgave *I Tjing voor de eenentwintigste eeuw*, Han Boering, 2022, 8^e ed., ISBN 9789021550077, Cothen: Uitgeverij Juwelenschip, 544 pp.. Ook heb ik de digitale versie van de I Tjing-vertaling door James Legge geraadpleegd via de website van James Dekorne.¹ Zowel Lars Sønderborg als L. Salomar Nabe zijn fictieve auteurs; ook is geolocatie in werkelijkheid geen onderdeel van het Boek der Veranderingen.

Via deze weg wil ik bovendien mijn welgemeende dank betuigen aan de deelnemers aan de cursus Gevorderd Creatief Schrijven, gegeven in het voorjaar van 2024 aan het cultureel centrum Parnassos in Utrecht, voor hun uitermate nuttige en inspirerende commentaar en hun enthousiasme voor dit project, waarmee ik tijdens die cursus ben begonnen.

¹ <https://jamesdekorne.com/GBCh/GBCh.htm>

Mijn speciale dank gaat uit naar de cursusbegeleider, Julia de Dreu.

Verder ben ik grote dank verschuldigd aan mijn lieve vriend Wout, voor het maken van de coveromslag en de kaart van Århus, voor het proeflezen van het manuscript en voor het luisteren elke keer als ik een stuk van het verhaal aan je wilde voorlezen. Door jouw steun en enthousiasme kreeg ik telkens weer hernieuwde inspiratie om verder te schrijven.

www.bjorninschrijfland.nl